

Nabídka: Projekt na zadržování vody v krajině a podporu biodiverzity v obci Plchov (okr. Kladno)

Obsah:

1. Úvod a účel navrhovaných opatření
2. Předpokládaný obsah dokumentace a finanční náročnost projektu
3. Možnosti financování a harmonogram aktivit
4. Návrh dalšího postupu přípravy projektu
5. Představení zapsaného spolku Pálečský statek
6. Nabídka realizace projektu

1. Úvod a účel navrhovaných opatření

1.1. Argumentace pro navrhovaná řešení s ohledem na územní plán obce a podporovaná opatření na podporu biodiverzity a zadržování vody v krajině.

Projekt pomůže revitalizovat okolní krajinu zdecimovanou intenzivním zemědělstvím. Vybudování tůní na vhodných místech v extravilánu obce může být optimálním řešením pro zlepšený vodní režim krajiny a místního mikroklima (např. v kombinaci s následnou výsadbou ovocných či lesních dřevin), ale také pro podporu biodiverzity. Tůně mohou být ukázkovým příkladem, že lze pozemky využívat nejen k intenzivní zemědělské činnosti, ale také pro plnění ekosystémových funkcí.

Kromě zvýšení retence vody v krajině a podpory biodiverzity se revitalizované lokality osvědčují jako demonstrace, které klíčovými aktéry (lesníci, zemědělci, SPÚ) dokládají funkčnost a proveditelnost mikroretenčních objektů. Nezanedbatelný je i krajínovotvorný a rekreační efekt vody v krajině. Stane se díky tomu atraktivnější pro procházky či výlety, v případě hlubších tůní je lze využít i ke koupání ☺

1.2. Vyhodnocení a doporučení navrhovaných opatření.

Projekt v této chvíli předpokládá vyhloubení soustavy zemních biotopních tůní na vhodných místech (dostatečná hladina spodní vody, případně povrchové prameny). Tůně bez technických prvků budou následně udržovány bez rybí obsádky (podmínka dotačního titulu) jako biotop vodních živočichů, zejména obojživelníků. Zeminy, vytěžené při vytváření tůní, budou vyvezeny mimo prostor realizace. S ohledem na výsledky rozboru zeminy je předpoklad, že budou moci být využity na zemědělských pozemcích v okolí (velmi často to bývají úrodné nivní půdy), částečně je lze využít v místě pro drobné terénní úpravy, případně je lze využít pro další aktivity obce (např. pumptrack).

1.3. Průzkum a zhodnocení současného stavu zájmového území.

Zhodnocení oblasti (obce Plchov) z hlediska vhodnosti navrhovaných opatření je založeno na vrstvě HET¹ dle mapových podkladů Nature <http://webgis.nature.cz/mapomat/>. Plchov se nachází v HET 2, tj. území se střední prioritou podpory. Další zvýhodnění projektů je s ohledem na konkrétní umístění daných opatření (ÚSES, biocentra, biokoridory) – lze posoudit, až bude konkrétní lokalizace

¹ Vrstva HET je konstruována jako ukazatel potřeby krajínovotvorných (ev. dalších) opatření financovaných z OPŽP a PPK B. Územní jednotkou výpočtu je katastrální území. Ukazatel HET je založen na pěti dílčích výpočtech, z nichž každý zohledňuje jiný aspekt krajinné struktury či pokryvu (podíl orné půdy, podíl člověkem ovlivněné krajiny, členitost krajiny mimo město, diverzita v krajině mimo město, podíl přírodě blízkých biotopů). Výsledný ukazatel HET slučuje 5 dílčích výpočtů pro každé katastrální území do jediného koeficientu.

tůní v rámci obce na základě územního plánu (nicméně nadregionální ani regionální biocentra a biokoridory obcí nevedou viz. opět mapové podklady Nature).

2. Předpokládaný obsah dokumentace a finanční náročnost projektu

2.1. Specifikace dokumentace potřebné k realizaci navrhovaných opatření.

Dokumentace pro realizaci opatření, která musí nabýt právní platnost před tím, než se podává do systému ISKP14+², kde jsou projekty z OPŽP administrovány. Dokumentace bude minimálně v tomto rozsahu:

1. Územní rozhodnutí příslušného stavebního úřadu.
2. Koordinované stanovisko MÚ ve Slaném.
3. Závazné stanovisko KÚ Středočeského kraje k trvalému odnětí zemědělské půdy ze ZPF (pokud dojde k vyjmutí).
4. Závazné stanovisko MÚ Slaný odbor životního prostředí.
5. Stanovisko Povodí Vltavy, s.p.
6. Závazné stanovisko podle § 17 zákona o vodách MU Slaný odbor životního prostředí.
7. Projektová dokumentace v rozsahu pro územní řízení a stavební povolení.
8. Biologické hodnocení lokality
9. Vzorkování zeminy
10. Geodetické zaměření.

2.2. Předpokládané náklady projektu.

Náklady projektu v přípravné fázi se pohybují v rozmezí cca 150 až 200 tisíc (sondy, geodetické zaměření, projektová dokumentace, pedologický průzkum, vzorkování zeminy, biologické hodnocení lokality), následně je nutné počítat s náklady na podání projektu (30 tisíc fixní částka) a jeho administrováním v ISKP14+. Dále organizace výběrového řízení, výběr stavebního dozoru atd. Všechny výše uvedené položky jsou uznatelnými náklady, a pokud jsou uznány SFŽP jako způsobilé výdaje, tak jsou žadateli zpětně proplaceny.

² Portál ISKP14+ jako součást MS2014+ je určen pro žadatele/příjemce pro zadávání žádostí o podporu a správu projektů po celou dobu jejich životního cyklu a dále pro nositele strategií integrovaných nástrojů a externí hodnotitele. Žádosti o podporu na projekt je možné zadávat až po vyhlášení výzev a otevření programů.

3. Možnosti financování a harmonogram aktivit

3.1. Financování z dotačních programů ministerstev, krajů atd. Vyhodnocení efektivity navrhovaných opatření s ohledem na možnosti financování (tzn. míra využití vlastních zdrojů).

Financování lze realizovat prostřednictvím MŽP (operační program či národní zdroje), příp. z dotačního programu Středočeského kraje.

Krajské dotace – Středočeský fond životního prostředí a zemědělství³ - jsou se spoluúčastí 10% a mají nízkou alokaci (v roce 2020 40 mil.). Současně jsou primárně určeny pro vodohospodářské projekty. Program je vyhlašován 1x ročně, obvykle hned zkraje daného roku.

Národní zdroje jsou dva a výzvy se vyhlašují vždy jednou ročně: Program péče o krajinu (PPK)⁴ a Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK)⁵. Oba jsou bez spoluúčasti, primárně určené pro menší projekty.

POPFK je rozdělen na podprogramy, pro projekty budování tůní je určen: 115D174 – Adaptace vodních ekosystémů na změnu klimatu. Limit pro čerpání je 1 mil., celková alokace 10 mil. v roce 2020. Programové období je stanoveno od roku 2019 do roku 2023. Obvykle je vyhlašován v polovině daného roku.

PPK je rozdělen na podprogramy, pro projekty budování tůní je určen: Podprogram pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí (PPK B - volná krajina). Limit pro čerpání je 250 t., celková alokace 80 mil. v roce 2020. Programové období je stanoveno od roku 2018 do roku 2022. Obvykle je vyhlašován na začátku daného roku.

Operační program životní prostředí se člení celkem na pět prioritních os, z pohledu ochrany přírody jsou hlavní typy opatření zahrnuty v PO 4: Ochrana a péče o přírodu a krajinu. PO se dále člení na specifické cíle, PO 4 celkem zahrnuje čtyři SC, výstavba tůní je součástí SC 4.3: Posílit přirozené funkce krajiny, podprogram II. Vytváření, regenerace či posílení funkčnosti krajinných prvků a struktur. Obvykle se vyhlašují dvě výzvy v průběhu roku, bez spoluúčasti, alokace bývá cca 300 mil. na výzvu, projekty nemají definován finanční strop (ten je určen spíše „ceníkem“ – dokumentem „Náklady obvyklých opatření“⁶, který definuje cenové mantinely pro všechny využitelné položky). Tento rok končí programové období 2014 – 2020. Poslední výzva byla ukončena 3. srpna⁷. Pro další programové

³ <https://www.kr-stredocesky.cz/web/zivotni-prostredi/sfzpaz>

⁴ <http://www.dotace.nature.cz/informujeme-vas/vyhlaseni-vyzvy-ppk-pro-rok-2020.html>

⁵ <http://www.dotace.nature.cz/popfk-programy.html>

⁶ <https://www.opzp.cz/dokumenty/detail/?id=2169>

⁷ <https://www.opzp.cz/nabidka-dotaci/detail-vyzvy/?id=159>

období 2021 – 2027 je v tuto chvíli k dispozici pouze programový dokument⁸, jehož finální podoba, podmínky, rozpočty atd. jsou stále v jednání s EU. Ani administrátor (AOPK) a kontrolní orgán (SFŽP) OPŽP 4.3.2 nemají nyní bližší informace. Předpokládá se, že další výzva (tzn. první v novém programovém období) by mohla být známa koncem letošního či začátkem příštího roku. Je však předpoklad, že výzva zůstane bez spoluúčasti a alokované prostředky min. zůstanou ve stejné výši jako doposud.

3.2. Časová náročnost projektu od přípravy po realizaci.

K časové náročnosti lze konstatovat, že pokud nedojde k nepředvídatelným komplikacím (např. nevyjdou výsledky vzorkování zeminy a z toho vyplývající problém, kam zeminu uložit či odvézt), trvá přípravná fáze cca 6 až 8 měsíců. Tomu by mělo předcházet pečlivé posouzení a výběr lokality a příprava projektu. Pokud je v době nabytí právní moci stavebního povolení otevřena příslušná dotační výzva, lze projekt ihned podat.

Projekt posuzuje po odborné i formální (administrativní) stránce AOPK. Pokud se do projektu již nic nedoplňuje a je podán kompletní a současně je daná dotační výzva kolová, posuzují se došlé projekty průběžně. Pak trvá posouzení projektu cca 2 měsíce. Pokud je, však výzva soutěžní, jsou posuzovány všechny projekty najednou až v okamžiku ukončení celé výzvy. Nicméně déle než 4 měsíce by to trvat nemělo.

Během dalšího měsíce je projekt formálně schválen komisí na MŽP a žadateli je zaslána smlouva. Všechny další následné aktivity jsou realizovány prostřednictvím IS KP14+ s přiděleným projektovým a finančním manažerem SFŽP.

Samotná realizace/vyhloubení tůní je otázka 1 – 3 měsíců v závislosti na velikosti projektu. Hloubení tůní může mít také časové omezení s ohledem na hnízdění a rozmnožování druhů, které se na lokalitě vyskytují (obvykle nelze tůně realizovat v období od dubna do července).

Obecně lze tedy říci, že pokud se nevyskytnou žádné významné komplikace, je projekt možné realizovat za cca 12 měsíců od realizace sond (myšleno kompletně včetně zemních prací), pokud se komplikace vyskytnou, může celý projekt trvat 1 až dva roky.

⁸ <https://www.opzp.cz/dokumenty/detail/?id=2216>

4. Návrh dalšího postupu přípravy projektu

4.1. Informace o posloupnosti aktivit a činností s ohledem na zkušenost z již realizovaných obdobných projektů.

Přípravná fáze by měla v první řadě zahrnovat vytipování vhodných lokalit a následně vyhloubení sond na těchto lokalitách. Pokud voda v sondách do cca 2 měsíců nenastoupá, je pravděpodobné, že se nejedná o vhodnou lokalitu. Pokud je vše v pořádku – voda se objeví, následuje v místě konzultace záměru s AOPK, následně s Povodím Vltavy. Poté lze začít s přípravou projektu, případně do něj zapracovat připomínky a požadavky, které dotčené orgány měly. Ještě před tím je nutné udělat geodetické zaměření. Současně s projektem začnou práce na zpracování biologického hodnocení lokality a další aktivity, které jsou potřebné pro odevzdání kompletní dokumentace stavebnímu úřadu

4.2. Návrh konkrétních kroků v rámci přípravné fáze projektu. Možnost etapizace projektu.

Konkrétní kroky: zmapování lokality a vyhloubení sond na vybraných místech (cca 2 sondy na lokalitu). Etapizace projektu je vhodná v případě, že bude více lokalit. Pak je možné realizovat např. první dvě lokality, počkat si, jak vybudované tůně ovlivní vodní režim v krajině a pokračovat.

5. Představení zapsaného spolku Pálečský statek

Pálečský statek, z.s. se zabývá ochranou přírody a krajiny s důrazem na zadržování vody v krajině, podporu biodiverzity a výsadbu ovocných i listnatých stromů (staré odrůdy a tradiční dřeviny). Spolek byl založen v roce 2014 s cílem aktivně se zabývat ochranou přírody v místě svého působení. O tři roky později byl akreditován jako pozemkový spolek, především s cílem využít know how managementových opatření, plánů péče a ochrany flory a fauny na pozemcích, které aktivně spravuje. Díky dlouhodobým pronájmům má k dispozici lokalitu o rozloze více než 60.000 m². Na části pozemku byl vysázen genofondový sad starých odrůd ovocných stromů, část byla využita pro sad produkční a v další části vybudoval spolek neprůtočné tůně, s celkovou plochou vodní hladiny jeden ha.

6. Nabídka realizace projektu

Realizace projektu na zadržování vody v krajině a podporu biodiverzity v obci Plchov na klíč zahrnuje: Spolek zajistí všechny činnosti od potvrzení vhodné lokality, přes návrh řešení, konzultaci návrhu s AOPK, zadání projektové dokumentace, administraci žádosti, až po realizaci projektu. Průběžně komunikujeme s poskytovatelem i administrátorem dotace, zabezpečujeme nastavení projektu s ohledem na hodnotící kritéria, zpracování a administraci žádosti. Spolku postačí pouze

zplnomocnění⁹ k pozemkům, na kterých budou tůně vyhloubeny a následně smlouva s obcí o udržitelnosti projektu a realizaci managementových opatření dle podmínek AOPK.

⁹ Zplnomocnění je dostatečné např. v tomto rozsahu: Souhlas vlastníka
Souhlasím s realizací navrhovaných opatření v rámci OPŽP 4.3. Posílit přirozené funkce krajiny na svých pozemcích v k. ú. Plchov, list vlastnictví č. xxx, parcelní čísla: xxx. Potvrzuji tímto také, že souhlasím s podmínkami udržitelnosti projektu, a to po dobu 10 let od uvedení stavby do provozu. Udržitelnost zajišťuje obec Plchov.